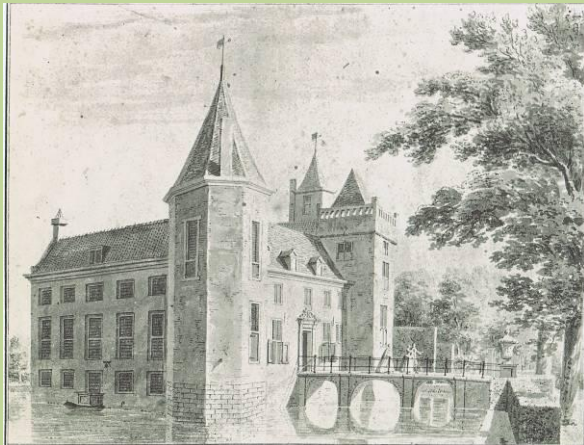

Kasteel Assumburg

Kasteel Assumburg dateert waarschijnlijk oorspronkelijk uit de 13e eeuw, maar werd in 1546 verbouwd, en is genoemd naar de buurtschap Assum tussen Heemskerk en Uitgeest. Bij de verbouwing is gebruikgemaakt van sloopmateriaal van kasteel Oud Haerlem. De kracht die het kasteel uitstraalt, is meer schijn dan werkelijkheid. Het is in feite een imitatie van een middeleeuws kasteel. De dunne muren zouden een beleg niet hebben kunnen doorstaan. Een dergelijk kasteel wordt doorgaans coulissenkasteel genoemd.

Slot Assumburg is gedurende vele eeuwen een adellijk verblijf geweest. Een groot aantal verschillende geslachten hebben er gewoond. Na 1867 bleef het slot onbewoond. De fraaie betimmeringen en de gebruiksvoorwerpen werden overgebracht naar kasteel Marquette.

Nadat het slot niet meer bewoond werd raakte de omgeving ook de oude glorie kwijt. Het park rond het slot verdween. Sedert 1911 is het in eigendom van het rijk, het werd voor één gulden overgedaan aan de staat, dit met de verplichting het slot te restaureren. In 1933 kreeg de Assumburg haar bestemming als jeugdherberg. Tegenwoordig is er een hostel van Stayokay in de Assumburg gevestigd.

De in de nabijheid gelegen oranjerie is rond 1965 gerestaureerd. Het slot zelf is alleen aan de buitenzijde zichtbaar. Zelfs op Open Monumentendagen is slechts een zeer beperkt deel van het slot toegankelijk. Men kan van boven op de muren uitkijken naar de weilanden in de omgeving. Het kasteel ligt aan de oostzijde van Heemskerk. Naast het slot bevindt zich het natuur- en recreatiepark Assumburg dat in 2003 is aangelegd. In 2009 is begonnen om de 18e eeuwse tuin weer in originele staat te brengen, onder andere met perenrassen uit die periode.

Het slot stond in de 13e en 14e eeuw bekend als Williaems Woninghe van Velsen en 't werd zoals de naam al aanduidt, bewoond door de familie van Velsen. Jan van Rietwijk, zoon van Willem van Rietwijk van Velsen, werd in 1322 beleend met de helft van de Assumburg. De andere helft behoorde toen al aan Barthoud van Assendelft, die dus wel bloedverwant van Jan van Rietwijk zal zijn geweest. Op 17 mei 1328 verkocht Jan zijn helft van de Assumburg aan Barthoud van Assendelft. Daarna droeg Barthoud de gehele Assumburg op aan de heer Jan I van Polanen (eigenaar kasteel Oud Haerlem), die hem ermee beleende op 5 juni 1335. Barthoud stierf waarschijnlijk in 1345. Zijn oudste zoon Dirk verkreeg de Assumburg, maar is vrij kort daarna kinderloos overleden, zodat zijn jongere broer Gerrit zich in 1348 op dit kasteel kon vestigen.

Het Huis Assumburg,
naar het kaartboek van P. Bruins, ca. 1583.
Gem. Archief Haarlem

Zijn oudste zoon Barthoud werd door hertog Willem VI verbannen. Dus betrok broer Dirk van Assendelft in 1413 de Assumburg en liet zich daarmee zelfs belenen op 20 april 1421. De laatste mannelijke Van Assendelft die de Assumburg heeft bewoond was Gerrit (1567-1617) heer van Assendelft (1601), Assumburg, etc. Gerrit bleef ongehuwd. Na zijn dood ontving zijn zuster Anna de Assumburg in leen (1618). Ze was getrouwd met Gerrit van Renesse van der Aa. Anna stierf in 1626. Nog enkele tientallen jaren bleven er Renesse's op de Assumburg wonen, maar in 1669 kocht koopman Johannes Wuijters het kasteel.

Toen na diverse eigenaren een zekere mr. Jean Deutz in 1694 het kasteel had gekocht, liet deze de Assumburg aanmerkelijk verfraaien naar de smaak van die tijd (met een prachtig park met waterpartijen en plantsoenen). De laatste Deutz was jhr. mr. Jacob Maarten Deutz van Assendelft die op het kasteel woonde en er ook stierf (in 1858). Toen zijn vrouw Josina Johanna Willink in 1867 in Amsterdam stierf, was dat tevens het einde van de Assumburg als aanzienlijk buitenverblijf. Veertien dagen lang vond er een veiling plaats van de inboedel (oktober 1868). Ook het landbezit werd van de hand gedaan. Na een jaar lang verhuurd te zijn geweest aan een gefortuneerde Engelsman, Hugh Hope Loudon, kreeg het gebouw diverse functies: in 1881 als hospitaal tijdens een cholera epidemie en later nog als school. In 1906 liet jhr. mr. Hugo Gevers van Marquette de betimmering van de

grote zaal naar kasteel Marquette overbrengen. Ook de marmeren schoorstenen en vier deuren met hun omlijsting werden daarheen gebracht. Tenslotte werd het tot bijna ruïne vervallen kasteel op 18 september 1911 aan het rijk verkocht. De grote vijver werd in 1933 gedempt met onverkoopbare bloembollen. Omdat de provincie Noord-Holland zo weinig kastelen telde werd besloten het gebouw te restaureren. Een bestemming als jeugdherberg waarborgde het sociale nut van het oude slot. Op 15 juli 1933 vonden de eerste trekkers er onderdak. Tijdens de oorlog van 1940/45 legerden de Duitsers zich in het kasteel. Na de bevrijding diende het als huis van bewaring voor een dertigtal politieke gevangenen.

De oranjerie, links voor het kasteel

De vierschaar op de binnenplaats

Het beheer over het gebouw wordt door de Rijksgebouwendienst gevoerd. Vooral sinds 1950 werd het kasteel met stukjes en beetjes gerestaureerd. De voltooiing van deze restauratie vond plaats in 1980 en in oktober 1980 werd het hostel feestelijk heropend. Momenteel worden er per jaar 30.000 overnachtingen geboekt door scholen, groepen en individuen uit 45 verschillende landen. Het slot heeft dan ook 40 kamers en andere ruimten.

Op de binnenplaats van het slot vindt men de zogenaamde vierschaar. De eigenaar van Assenburg (uit het geslacht van Assendelft) bracht in 1446 het privilege om recht te spreken over de delinquenten in de heerlijkheid Assendelft over naar zijn bezit in Heemskerk. De rechters namen zitting in de vierschaar op de binnenplaats. De Assenburg heeft ook een kerker. Helaas is de plaats waar het vonnis werd uitgevoerd niet meer aanwezig. De smalle toren aan de westzijde van het kasteel was voorheen afgeplat en droeg de naam 'schavot'. In de 17^e eeuw werd de toren verhoogd en kreeg een leien dak. (Op plaatje 7 is de afgeplatte toren nog zichtbaar).

.....Kasteel Assenburg oorspronkelijk geen kasteel is maar een versterkte woning, dat wil zeggen een woning met een gracht er omheen. Men noemde het toen een omgrachte woning met werf en laan. Het slot zoals het er nu uitziet is gebouwd na de Middeleeuwen toen er geen kastelen meer nodig waren ter verdediging.

.....De oorspronkelijke ingang van het kasteel aan de linkerkant lag en alleen met een bootje was te bereiken.

.....In het midden van de 17^e eeuw een aantal bijgebouwen werd gesloopt om een centrale richtas vanuit het kasteel te verkrijgen. Dit was de eerste aanzet voor een kasteeltuin. Bij Assenburg is een Franse kasteeltuin aangelegd maar tussen 1399 en 1446 ontstond er al een boomgaard op dezelfde plek waar nu ook de kasteeltuin ligt.

.....Er rond 1525 een grote boomgaard en een singel werden aangelegd waarbij de toegangslaan tot het slot werd verlegd.

.....In de 17^e eeuw men begon met de aanleg van tuinen bij landhuizen en kastelen. Van oude afbeeldingen weten wij dat Assenburg in het begin van de 18^e eeuw een kasteeltuin naar Frans model had. Aangezien de bomen al flink gegroeid zijn en de tekening uit 1719 stamt moet de tuin er al een flink aantal jaren hebben gelegen, vermoedelijk al in de tweede helft van de 17^e eeuw.

.....De huidige tuin en de boomgaarden zoveel mogelijk naar oude voorbeelden en prenten zijn aangelegd.

.....In het boek “Het Zegenpralent Kennemerlant” uit 1732 4 platen staan van Hendrik de Leth (uit 1719) met daarop Assumburg en de tuinen van Assumburg. Deze hebben als voorbeeld gediend voor de huidige aanleg.

.....Een spiegelvijver bedoeld is om langs te flaneren. In vroeger tijd werd het als niet netjes ervaren als een jongen en een meisje elkaar rechtstreeks aankeken. Door naar het spiegelbeeld in de vijver te kijken kon men elkaar toch zien en afspraakjes maken.

.....In de 17^e en 18^e eeuw een meisje met haar waaier boodschappen kon doorgeven aan haar geliefde. Door deze op een bepaalde manier vast te houden en te gebruiken kon zij boodschappen doorgeven. Er ontstond in die tijd een echte waaiertaal. Ook bij een spiegelvijver werd deze taal toegepast.

.....Men heeft getracht de boomgaard met bomen van oude rassen te beplanten. Een goed voorbeeld hiervan is de Assummer peer. Een oud perenras welk door deze aanplant behouden blijft.

.....Men in 1732 Assumburg en haar tuin als volgt beschreef: een heerlyken lusthof, zo verre de plantadie belangt, die naer de juiste meetkunde aangelegt, het allerkeurigste oog bekoren en verlokken moet, om derwaerts te treden.

Het beeld in de tuin van kasteel Assumburg.

In Latium, het land der Latijnen, leefde in de achtste eeuw voor de jaartelling een koning

met de naam Numitor. Hij werd van de troon gestoten door zijn jongere broer, Amulius. Numitors zoon werd vermoord en zijn dochter werd tot priesteres gewijd in de tempel van Vestia. Aangezien de Vestaalse maagden tot strikte kuisheid waren verplicht werd zo de kans op nakomelingschap van Numitor verhinderd.

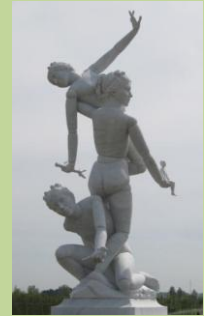
De koningsdochter werd echter zwanger van de oorlogsgod Mars en baarde een tweeling Romulus en Remus. De wrede Amulius beval de tweeling te verdrinken in de Tiber maar door tussenkomst van een dienaar werden ze gered. Hij legde de kinderen in een mand in het water van de rivier. De god Mars zond een wolvin om de kinderen te redden. Zij werden later gevonden door hun grootvader en namen wraak op Amulius en zetten Numitor weer op de troon. Vervolgens vestigden zij zich op de plaats waar zij als pasgeborenen waren aangespoeld. Dit was het begin van de stad Rome. Romulus werd de eerste koning van de stad. Remus werd jaloers en bespote zijn broer door over de stadsmuur te springen. Romulus werd hierover zo kwaad dat hij zijn broer dood sloeg met de woorden: ‘Zo ga het een ieder die probeert over mijn muren heen te komen.’

Nb. Het tijdstip van de stichting van Rome ligt veel verder in het verleden dan de achtste eeuw VJ, waarschijnlijk voor 1000 VJ. Maar het gezegde is niet voor niets: Rome is niet op één dag gebouwd.

Om de nieuwe stad te doen groeien werd Rome tot wijkplaats gemaakt voor vluchtelingen en avonturiers uit alle steden en dorpen in de buurt. Daarom wilden de buurvolken niets te maken hebben met de bevolking en konden de jongelingen van Rome nergens een meisje krijgen. Romulus organiseerde daarom een religieus feest met sportwedstrijden. Onder de bezoekers waren ook de Sabijnen die in de Apennijnen woonden. Tijdens de wedstrijden, op een tevoren afgesproken teken, stormden de Romeinen op de toeschouwers af en roofden de Sabijnse jonge meisjes. Dit riep natuurlijk op tot wraak en nadat de Sabijnen zich hadden verzameld en een leger hadden samengesteld trokken zij op naar Rome. De strijd was bloedig maar tijdens het gevecht wierpen de geroofde Sabijnse vrouwen zich met fladderende haren en verscheurde klederen tussen de strijders. Zij hadden zich met hun lot verzoend en hielden van hun echtgenoten. In tranen smeekten zij hun mannen om niet hun vaders en broeders te dodden en andersom aan hun familieleden om niet hun mannen te dodden. Dit stemde de strijders tot verzoening. Ze sloten niet alleen vrede, maar gingen ook een verbond aan. De Romeinen en de Sabijnen zouden voortaan één volk vormen en de Sabijnen vestigden zich op een van de heuvels naast Rome. Zo verhaalt de sage.

Het beeld in de tuin is een eigen interpretatie van een oorspronkelijk beeld, de Sabijnse maagdenroof, van Giambologna, die als Jean de Boulogne geboren werd in Dowaaï, in vlaanderen. Het is een der eerste beelden bedoeld om van alle zijden bekeken te worden. Het huidige beeld is gemaakt door beeldhouwster Elisabeth Stienstra. Zowel het beeld van Giambologna als van Stienstra zijn uit één stuk massief wit marmer gehouwen. Elisabeth Bea Stienstra volgde van 1984 tot 1988 een opleiding aan de Academie Minerva te Groningen en van

1988 tot 1990 de opleiding aan de Rijksakademie van beeldende kunsten te Amsterdam. Een van haar vroegste werken *On the edge of a Tunnel* uit 1989 werd opgenomen in de publieke kunstroute van het LUMC te Leiden. Zij vestigde zich als beeldend kunstenaar in Amsterdam. Haar werk bevindt zich onder meer in het Museum voor Moderne Kunst Arnhem, in het Museum Het Valkhof te Nijmegen, in het Museum Beelden aan Zee, in de Achmea Kunstcollectie en in de Interpolis kunstcollectie.

